

Posudek vedoucí na diplomovou práci Bc. Jitky Mazalové

Neúplné rodiny v České republice z dat sčítání a výběrových šetření

Katedra demografie a geodemografie, PŘF UK

Počet neúplných rodin ve struktuře rodin a domácností nejen v České republice se zvyšuje, což má nemalé ekonomické důsledky jak pro rodiny samotné, tak hospodářství dané země. Členové neúplných rodin patří ke skupině obyvatel, kteří jsou častěji ohroženi chudobou. Jen v České republice bylo v roce 2011 přes 569 tisíc rodin, kde žil jen otec nebo matka s alespoň jedním dítětem. Téma neúplných rodin je tak nejen v české společnosti a demografickém výzkumu velmi aktuální.

Diplomová práce Bc. Jitky Mazalové si klade za cíl sumarizovat dostupné informace o neúplných rodinách v České republice z dat sčítání lidu, domů a bytů a výběrových šetření, což je nepochybně náročný úkol, který se odráží i v rozsahu předkládané práce. Jen textová část je na 109 číslovaných stranách, které jsou doplněny bohatým seznamem použité literatury, datových zdrojů a přílohami na 23 stranách. Samotná práce je rozdělena do osmi kapitol. Na Úvod navazuje kapitola Rodiny, kde autorka vymezuje pojem rodina a domácnost, vývoj instituce rodiny v čase, funkce rodiny a specifikuje vybrané formy rodiny. Text je obecný se zaměřením na situaci z Evropy a v České republice a ačkoliv poskytuje dostatečné teoretické ukotvení pro studované téma, domnívám se, že některé části mohly být stručnější s odkazem na odbornou literaturu. Třetí kapitola se zabývá informacemi a daty o neúplných rodinách. Tuto kapitolu lze považovat za stěžejní, protože sumarizuje výběrová šetření realizovaná na území České republiky, ze kterých lze čerpat informace o neúplných rodinách. Přehled realizovaných šetření lze považovat za úplný, ačkoliv v popisu některých šetření by mohlo být více upřesněno, jaké konkrétní informace o neúplných rodinách by data mohla poskytnout. Mimo to je v této kapitole uvedena metodika pro výpočet prognózy domácností z dat Demografické ročenky OSN pro Českou republiku 2015–2050, která je obsažena v kapitole sedmé. K prognóze byla zvolena metoda hedship rate, která patří k standardním metodám při odhadu počtu domácností.

Čtvrtá kapitola se věnuje populačnímu vývoji na území České republiky od 70. let 20. století do současnosti a zahrnuje všechny základní demografické procesy, které jsou specifikovány skrze standardní demografické ukazatele. S ohledem na studované téma je zařazení kapitoly odpovídající, neboť počet a struktura rodin a domácností je výrazně podmíněna dlouhodobým populačním vývojem. Pátá kapitola popisuje strukturu rodin a domácností v České republice z dat sčítání lidu, domu a bytů v období 1991–2011. Pozornost je věnována především neúplným rodinám s ohledem na přítomnost závislých dětí, rodinný stav, ekonomickou aktivitu a náboženské vyznání osoby v čele neúplné domácnosti, bytovou situaci a regionální rozdíly v rozložení neúplných rodin v ČR. Šestá kapitola se věnuje finanční a bytové situaci

neúplných rodin ve srovnání s úplnými rodinami z dat Statistiky rodinných účtů. Jak ve čtvrté a páté, tak i v šesté kapitole jsou sice odpovídajícím způsobem trendy ve vývoji specifikovány, nicméně text obsahuje i některé nepřesnosti v interpretaci. Je také otázkou, zda v případě finanční situace bylo nutné jít do takového detailu a zda by nebylo přínosem zhodnotit i více let. Sedmá kapitola se zabývá výhledem do budoucnosti. Uvedeny jsou výsledky již publikovaných odhadů, ale i výsledky odhadu autorky založeném na předpokladu konstantních měr hlav domácností z roku 2011. Závěr pak shrnuje poznatky výzkumu.

S ohledem na stanovený cíl práce jsou aplikovány odpovídající metody, autorka řádně cituje, formální úprava práce má jen drobné nesrovnalosti. Diplomová práce dle mého úsudku splňuje požadavky kladené na kvalifikační práci. Jako vedoucí práce musím také poznamenat, že autorka si téma práce vybrala sama a prostudovala značné množství dat a literatury.

Diplomovou práci Bc. Jitky Mazalové doporučuji k obhajobě.

V Praze 26. 5. 2017

RNDr. Olga Kurtinová, Ph.D.